

УДК 159.923

DOI: 10.15587/2523-4153.2021.225944

МЕТОДИКА ОЦІНКИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ В ІНТЕРЕСАХ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІД ЧАС УЧАСТІ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НГУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД

О. Т. Васильковський, О. В. Орел, О. М. Шаповал

How to cite:
Ткачук, А. (2021). Legal regulation of the license agreement.
ScienceRise: Juridical Science, 1 (15), 8–14. doi:
<https://doi.org/10.15587/2523-4153.2021.227133>

The article is devoted to the methodology for assessing the socio-political situation during the development of a plan by the commander and decision-making for a battle (combat operations). The list of service and combat tasks that are assigned to him and are carried out by subdivisions and units of the National Guard of Ukraine during participation in the operation of the Joint Forces, their analysis showed that the success of actions largely depends on the moral and psychological factor and discipline of the personnel. The personnel needs long-term psychological stability, readiness to use weapons and military equipment in various conditions of the situation, individual professional skills and the ability to make independent decisions with appropriate proposals for orders and instructions. The author's vision of the consistent work of staff officers and ones on work with the personnel in assessing the socio-political situation in the area of performance of service and combat missions by subdivisions and military units of the National Guard of Ukraine is formulated. According to the results of the study, the socio-political situation was determined as a set of socio-economic, domestic political, religious, historical and cultural conditions, interethnic (international) relations and other factors in a certain district (region) of the state for some time. The methodology for its assessment in the interests of the moral and psychological support of NGU subdivisions and military units during participation in the Joint Forces Operation is determined taking into account: basic assumptions and limitations; initial data; content of identifying and assessing the situation, the procedure for carrying out calculations; examples of solving typical tasks to identify and assess the socio-political situation in a certain district (region); it is carried out using a scale of tension level. Attention is focused on the problematic issues that arise at the present development stage of the state

Keywords: socio-political situation, moral and psychological support, assessment method, scale for assessing the level of tension, service and combat mission

© The Author(s) 2021

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

1. Вступ

Головним негативним чинником впливу на суспільно-політичну обстановку в Україні і до нині залишається збройна агресія Російської Федерації. Наслідки цієї “гібридної війни” призвели до окупації частини території України та викликали різке падіння соціально-економічних показників і добробуту значної частини населення країни. Так, дії терористичних угруповань, незаконних збройних формувань, які підтримуються Російською Федерацією, супроводжуються масовим негативним інформаційно-психологічним впливом на населення, а також окремі політичні сили, рухи, релігійні організації різних конфесій, засоби масової інформації з метою дискредитації зусиль органів державної влади України, військових формувань та правоохоронних органів з нормалізації обстановки в країні.

Перелік службово-бойових завдань, які виконуються підрозділами та частинами Національної гвардії України, під час участі в Операції Об'єднаних Сил, їх аналіз показали, що успішність дій багато у чому залежить від морально-психологічного фактору та дисциплінованості особового складу. Особовий склад потребує тривалої психологічної стійкості, готовності до застосування зброї, озброєння та військової техніки за різних умов обстановки, індивідуальних професійних вмій та здатності до прийняття самостійних рішень з відповідними пропозиціями щодо наказів та розпоряджень. У зв'язку з цим важливим постає питання розробки методики оцінки суспільно-політичної обстановки в районі виконання завдань підрозділами та військовими частинами Національної гвардії України, що обумовлює актуальність обраної тематики.

Теоретичне та практичне обґрунтування основних елементів суспільно-політичної обстановки, а також факторів, які впливають на неї в інтересах морально-психологічного забезпечення підрозділів і військових частин НГУ під час участі в Операції Об'єднаних Сил складають новизну виконаної роботи.

2. Літературний огляд

У сучасній науковій літературі, що присвячена питанням дій в умовах збройних конфліктів і спеціальним операціям, приділяється багато уваги різним формам і способам вивчення суспільно-політичної обстановки в районі виконання службово-бойових завдань. Так, В. В. Ягупов розкриваючи питання оцінки “морально-політичної обстановки”, розглядає її як сукупність соціально-політичних відносин суб’єктів політичної діяльності, як у мирний, так і у воєнний час, за сприянням дипломатичних чи воєнних організацій [1].

М. П. Ротань розглядає “соціально-політичну обстановку” як сукупність чинників і умов, в яких здійснюється повсякденна діяльність військ (сил), підготовка та ведення операцій (бойових дій) [2]. Цієї ж думки дотримуються В. І. Осьодло, В. І. Петрович, В. І. Савінцев, які під соціально-політичною обстановкою розуміють сукупність чинників і умов, в яких здійснюється повсякденна діяльність військ (сил) [3].

Цікавою є думка В. С. Молдавчука і І. І. Ліпатова, які у своїй науковій праці за назвою “Оцінювання та прогнозування суспільно-політичної обстановки для прийняття рішень на спеціальну операцію з припинення заворушень” розкрили сутність оцінювання та прогнозування суспільно-політичної обстановки, визначення чинників та умов суспільно-політичної обстановки, які безпосередньо або опосередковано впливають на діяльність внутрішніх військ. Обґрунтували схему оцінювання та прогнозування суспільно-політичної обстановки в інтересах виконання службово-бойових завдань внутрішніми військами [4].

Аналіз вище опрацьованих матеріалів вказує на те, що суспільно-політична обстановка в країні має багатогранне явище та здійснює вплив на різні чинники і умови. Оцінити її в районі виконання службово-бойових завдань підрозділами та військовими частинами Національної гвардії України порою буває досить важко. Тому послідовна робота офіцерів штабів та офіцерів по роботі з особовим складом у цьому питанні, а також методика оцінки її командиром, під час розробки замислу та прийняття рішення на бій (бойові дії), має вагоме значення. Підтвердженням цих слів є правова норма, викладена у частині 2 Бойового статуту механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Де визначено, що організація заходів морально-психологічного забезпечення формується на висновках з аналізу суспільно-політичної обстановки [5].

У військово-енциклопедичному словнику поняття “соціальної ситуації” подається як стан демографічної, економічної, ресурсної, екологічної, громадсько-політичної, культурно-історичної та інших складових (соціальних об’єктів) соціальної сфери територіальної громади [6].

У Наказі Генерального штабу Збройних Сил України від 11.09.2017 року № 330 “Про затвердження Інструкції з оцінювання суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил) під час виконання завдань за призначенням” оцінювання суспільно-політичної обстановки представлено як складний процес, що вимагає від командирів (начальників) та їх заступників по роботі з особовим складом врахування цілої низки умов, чинників та факторів [7, 8].

У Законі України “Про Збройні Сили України” зазначено, що Збройні Сили України можуть бути задіяні до проведення загальнодержавних заходів, спрямованих на запобігання та поширення на території України неконтрольованих процесів, пов’язаних з дестабілізацією суспільно-політичної обстановки у певному її районі (регіоні) [9]. Відповідно у Законі України “Про Національну гвардію України” вказано, що Національна гвардія України бере участь відповідно до Закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройної агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [9, 10].

На підставі викладеного можна зробити висновок, що на сучасному етапі вивченню питань щодо досвіду військових формувань, дослідженню їх послідовної роботи науковцями приділяється недостатньо уваги.

3. Мета та задачі дослідження

Метою статті є розроблення для офіцерів штабів, офіцерів по роботі з особовим складом, а також командирів методики оцінки суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення з метою послідовної роботи командира при розробці замислу та прийняття рішення на бій (бойові дії).

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

– сформулювати авторське бачення положень послідовної роботи офіцерів штабів та офіцерів по роботі з особовим складом в оцінюванні суспільно-політичної обстановки в районі виконання службово-бойових завдань підрозділами та військовими частинами Національної гвардії України;

– запропонувати методику оцінки суспільно-політичної обстановки під час розробки командиром замислу та прийняття рішення на бій (бойові дії).

4. Аналіз та методика оцінки суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення

Як показала практика, події на Сході України (в зоні Операції Об'єднаних Сил) є результатом не вирішених питань з часів здобуття незалежності України та Помаранчевої революції. Політико-управлінський конфлікт не тільки всередині апарату державного управління, а й зовні, розрізнення поглядів політичних партій, рухів, релігійних конфесій, різка зміна потенціалу країни призвели до нестійкої суспільно-політичної обстановки в нашій країні. Однак, не дивлячись на ці негативні фактори ми маємо й позитивні зрушення – це відродження українського війська як збройного інституту політичної нації, повернення й підвищення його авторитету як захисника народу та держави, визнання національної атрибутики та мови на міжнародній арені, згуртування суспільства, що є чинниками могутності нації та її держави. За даних обставин *методика оцінки суспільно-політичної обстановки* набуває ще більш вагомого значення та являє собою сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення аналізу та вивчення сукупності соціально-економічних умов, внутрішньо-політичних, релігійних, історико-культурних, міжнаціональних (міжетнічних) відносин та інших факторів у зазначеному районі (регіоні) країни, операційній зоні, районі дій військ (сил) на певний та майбутній час.

Складовими елементами для її оцінювання слід виділити:

- 1) основні характеристики регіону;
- 2) динаміку соціально-політичних процесів у регіоні;
- 3) економічну ситуацію в регіоні;
- 4) соціально-демографічну ситуацію, міжнародні відносини тощо;
- 5) релігійну обстановку;
- 6) наявність об'єктів культурної спадщини;
- 7) криміногенну обстановку;
- 8) екологічну та санітарно- епідемічну обстановку;
- 9) інформаційне поле;

10) висновки із суспільно-політичної обстановки. В свою чергу, при їх оцінюванні аналізуються такі чинники:

При оцінюванні основних характеристик регіону – чисельність населення в зазначеному районі (регіоні) та загальна густина його розселення у співвідношенні міського та сільського населення; відсоток дорослого населення, яке, в разі потреби, можна буде задіяти в інтересах військ; відсоток населення, який сприятиме виконанню завдань військами і навпаки підтримуватиме дії незаконних збройних формувань, тенденції до його зменшення чи збільшення тощо.

При оцінюванні соціально-політичної обстановки аналізуються – розстановка політичних сил; рівень політичних відносин між партіями, громадськими організаціями, рухами, в яких виражаються їх інтереси та здійснюється політична діяльність: політичні перемовини, референдуми, вибори, зібрання, мітинги, пікети, страйки (тощо) щодо застосування військової сили; їх активність, впливовість, що виражається в їх діяльності та ставленні до влади: провладні, нейтральні, антидержавні, антиурядові, опозиційні тощо; наявний електорат, рівень підтримки (не підтримки) діяльності партій, організацій, рухів місцевим населенням; рівень підтримки партій, організацій, рухів із-за кордону; особисті якості, спрямування амбіцій місцевих політичних лідерів, їх ставлення до війни (збройного конфлікту) військ та їх дій, місцевого населення та особового складу військ, позицій громадських організацій тощо.

При оцінюванні економічної обстановки аналізується – стан наукового, промислового і агропромислового потенціалу району (регіону); рівень економічного розвитку району, вклад у економіку регіону, держави; економічний рівень життя та задоволеності населення умовами праці, своїм матеріальним достатком; наявність застійних, кризових явищ у економіці даного району (регіону); національна значущість соціально-економічних проблем району (регіону) з позицій внутрішньої і зовнішньополітичної безпеки, негативної дії на конституційні основи держави; безповоротний характер і неможливість вирішення соціально-економічних проблем на місцевому або регіональному рівні за рахунок власних ресурсів; наявність в районі (регіоні) матеріальних запасів, тривалість можливого забезпечення підрозділу, військової частини; наявність медико-оздоровчих, лікувальних закладів і їх можливості по наданню особовому складу медичної допомоги і психологічної реабілітації; ступінь ймовірності загострення суспільно-політичної обстановки на фоні загострення соціально-економічних відносин тощо.

При оцінюванні соціально-демографічної обстановки аналізуються – густанаселеність району (регіону); чинники національних особливостей і міжнаціональних відносин, які може використовувати противник для організації розвідки, проведення диверсій з метою порушення системи військового управління, блокади комунікацій, підривної діяльності в тилу наших військ тощо; рівень взаємовідносин між різними верствами (групами) населення, наявність протиріч, намагання одного етносу (нації, групи населення) витіснити інший, нав'язання своєї точки зору, правил по-

ведінки тощо; рівень національної згуртованості населення, його ставлення до держави, війни (збройного конфлікту), військ та їх дій.

При оцінюванні релігійної обстановки аналізується – поширеність релігійності серед населення регіону (району) (кількість релігійних конфесій, основні центри (осередки) їх діяльності, ставлення віруючих різних конфесій до держави, її територіальної цілісності, недоторканості, до війни (збройного конфлікту, проведення Операції Об'єднаних Сил); характер стосунків різних конфесій, наявність між ними протиріч та можливість виникнення зіткнень на міжконфесійному підґрунті; активність впливу релігійних конфесій на населення регіону (району) та війська; наявність культових споруд, а також споруд, що становлять культурно-історичну цінність, мають особливе значення для віруючих певної конфесії; можливість використання культових споруд в інтересах військ, задоволення релігійних потреб особового складу; особисті якості та спрямування амбіцій релігійних лідерів, їх ставлення до війни (збройного конфлікту, ООС) військ та їх дій; прогнозування рівня підтримки представниками різних конфесій діяльності військ тощо.

При оцінюванні криміногенної обстановки аналізується – рівень злочинності, її організованість та орієнтаційна характеристика (ставлення до цілісності держави); наявність злочинних угруповань (криміналітету), їх вплив на суспільно-політичну обстановку; ступінь сприйняття (реакція) місцевого населення, потерпілих на вчинені злочини, можливість загострення суспільно-політичної обстановки; ступінь корумпованості представників державних та місцевих органів влади, керівників правоохоронних органів (їх структурних підрозділів) (не чинять спротиву, заграють, сприяють діям злочинних (сепаратистських) угруповань; можливість збільшення чисельності злочинних формувань, районів їх діяльності та ступінь їх загрози особовому складу військ (сил), військовим об'єктам та комунікаціям у смузі відповідальності тощо; можливі варіанти реагування держави, суспільства та військового командування на дії злочинних угруповань [11, 12].

При оцінюванні криміногенної обстановки необхідно враховувати наявність та місцезнаходження установ виконання покарань, категорію та кількість тих, хто утримується під вартою, їх настрої та ставлення до подій що відбуваються, можливі варіанти загострення суспільно-політичної обстановки в районі (регіоні) у разі захоплення їх незаконними збройними формуваннями, злочинними угрупованнями, сепаратистами тощо [13, 14].

При оцінюванні культурної спадщини середовища аналізуються – історичні, особливо воєнно-історичні події, які відбулися на його теренах; матеріальні ознаки, якими зафіксовані історичні, воєнно-історичні події, меморіали, музеї, пам'ятники, пам'ятні дошки тощо; ставлення місцевого населення до цих подій, пам'ятників, можливого їх руйнування в наслідок бойових дій; наявність у районі закладів культури (театрів, кінотеатрів, будинків культури, постійно діючих виставок, бібліотек, музеїв, концертних залів, творчих спілок, хорових, танцювальних та інших професійних і самодіяльних колективів) та можливості їх використання в інтересах військ, задоволення культурних та духовних потреб особового складу.

При оцінюванні екологічної та санітарно-епідемічної обстановки аналізується – наявність на території регіону небезпечних об'єктів (радіаційних, хімічних, нафто газопереробних заводів, фабрик, комбінатів та трубопроводів, АЕС, баз, складів, сховищ) і наслідки у разі нанесення удару чи аварій на цих об'єктах, які можуть призвести до виходу із ладу бойової техніки, зброї та озброєння, ураження особового складу і місцевого населення; кліматичні особливості, можливості виникнення надзвичайних природних явищ (затоплення, землетруси, шквальні вітри, снігопади та замети), що впливають на боєздатність військ (проведення маршів, маневрів, управління, інженерне забезпечення шляхів та бойових позицій, фортифікаційне обладнання); наявність та класифікація небезпечних захворювань в регіоні; можливість виникнення, поширення епідемій, пандемій та їх вплив на боєздатність військ; перелік та місцезнаходження об'єктів, що знаходяться під захистом Міжнародного гуманітарного права [15, 16].

При оцінюванні інформаційного поля аналізуються – можливості противника поширювати свою теле- та радіоінформацію, розповсюджувати друковані матеріали тощо; наявність факторів поширення дезінформації та деморалізації місцевого населення а також особового складу військ, дезорганізації діяльності та дискредитації органів державної та місцевої влади, військового командування тощо; можливість використання місцевого інформаційного ресурсу з метою захисту особового складу своїх військ від негативного інформаційно-психологічного впливу противника; рівень урегульованості законодавчої бази, наявність домовленостей та угод в галузі масової інформації, які забезпечують обмін інформацією між державними і місцевими (регіональними) засобами масової інформації, можливості використання їх бази в інтересах дій військ.

Поряд з цим, зазначений елемент в разі його оцінювання передбачає врахування і таких даних, як: наявність у зазначеному районі (регіоні) теле- та радіо- студій, ретрансляторів, поширеність (зони) стійкого прийому їх сигналів; наявність та можливості редакцій газет, журналів та інших друкованих видань; наявні технічні та художньо-поліграфічні можливості типографій, друкарень, копії центрів тощо; наявність та технічні можливості інтернет провайдерів (ресурсу), кількість та склад користувачів їх послуг; наявність інформаційних баз та банків даних та можливості їх використання в інтересах дій військ; наявність артилерійських підрозділів прямого підпорядку-

вання, або засіб старшого начальника, з метою проведення залистування місцевості за допомогою агітаційних снарядів.

При формуванні висновків оцінки суспільно-політичної обстановки вказуються:

1) загальна характеристика суспільно-політичної обстановки (стабільна, загострена (передкризова), кризова, конфлікт). При цьому зазначається, чи є у районі (регіоні) населенні пункти із загостреною суспільно-політичною обстановкою (компактного проживання етнічних меншин) тощо і яким чином це може вплинути на хід виконання військами (силами) поставлених завдань, морально-психологічний стан своїх військ та військ противника (незаконних збройних формувань, сепаратистських угруповань);

2) ставлення місцевого населення до війни (збройного конфлікту, проведення Операції Об'єднаних Сил (Антитерористичної операції), своїх військ та військ противника (незаконних збройних формувань, сепаратистських угруповань) та до їх дій. При цьому вказати, які верстви населення (партії, громадські організації та їх лідери), з якою метою підтримуватимуть їх дії регулярними військами, а які будуть налаштовані вороже, чинитимуть супротив;

3) можливі причини змін та загострення суспільно-політичної обстановки в районі (регіоні) дій військ;

4) завдання в роботі з місцевим населенням та шляхи впливу на нього для покращення ставлення до дій військ, стабілізації суспільно-політичної обстановки, а також перелік необхідних заходів;

5) інші чинники обстановки, що можуть/будуть сприяти виконанню завдань і які навпаки, будуть перешкоджати (при цьому зазначається, за рахунок яких заходів можна нейтралізувати чи зменшити негативний вплив даних чинників) [12, 17].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що, методика оцінки суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення підрозділів та військових частин НГУ під час участі в Операції Об'єднаних Сил визначається з урахуванням: основних припущень та обмежень; вихідних даних; змісту виявлення та оцінки обстановки, порядку проведення розрахунків; прикладів розв'язання типових задач по виявленню та оцінці суспільно-політичної обстановки у визначеному районі (регіоні). При цьому слід пам'ятати, що на практиці у різних військових формувань існує ціла низка підходів до оцінювання суспільно-політичної обстановки, проте більшість з них носить номінальний характер і кожен науковець чи колектив авторів пропонують свій власний підхід щодо розуміння її сутності та змісту.

Виходячи з особливостей діяльності Національної гвардії України, нами запропонована шкала рівня напруженості соціально-політичної обстановки у визначеному районі (регіоні), що буде доцільна для застосування в якості оцінки критичності соціально-політичних подій, які аналізуються [18, 19]. Дана шкала побудована на основі по-факторної оцінки внутрішньої напруженості із використанням комплексу прийомів аналітичного та евристичного методів. У результаті використання запропонованої нами модифікованої методики аналізу та оцінки суспільно-політичної обстановки ми отримуємо значення поодиноких коефіцієнтів напруженості за його видами (правомірний, допустимий, неправомірний) та ступенем припустимості (виправданий, не виправданий, політичний, фізичний, економічний), які розташовуються в межах інтервалу від 0 до 1, а також величину загального (сукупного) коефіцієнту напруженості, що розташовується в інтервалі від 0 до 3, оскільки службово-бойові завдання підрозділів і військових частин Національної гвардії України знаходяться одночасно під впливом правомірної, допустимої, неправомірної, виправданої, не виправданої, політичної, фізичної та економічної напруженості. Використовуючи прийом інтервальної оцінки результативного параметру запропонована до практичного застосування шкала оцінки рівня напруженості має наступний вигляд (табл. 1). У результаті отримуємо комплексний підсумковий показник напруженості, який побудований на кількісно-якісному аналізі та оцінці суспільно-політичної обстановки.

Таблиця 1

Шкала оцінки рівня напруженості суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення

Значення коефіцієнту внутрішньої напруженості	Значення сукупного (загального) коефіцієнту напруженості	Рівень внутрішньої напруженості/ критичності соціально-політичних подій, які аналізуються	Загальна характеристика суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення
0,0–0,29	0,0–0,3	Незначний (мінімальний)	Стабільна
0,3–0,39	0,31–0,9	Прийнятний (допустимий)	Загострена (напружена)
0,4–0,59	0,91–1,5	Високий	Передкризова (нестабільна)
0,6–0,79	1,51–2,0	Максимальний (критичний)	Кризова
0,8–1,0	2,1–3,0	Катастрофічний (недопустимий)	Конфлікт

5. Результати досліджень

За результатами дослідження визначено суспільно-політичну обстановку як історично-конкретну сукупність соціально-економічних, внутрішньо-політичних, релігійних, історико-культурних умов, міжетнічних (міжнаціональних) відносин та інших факторів у визначеному районі (регіоні) країни на певний час.

Методика оцінки суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення підрозділів та військових частин НГУ під час участі в Операції Об'єднаних Сил:

а) визначається з урахуванням: основних припущень та обмежень; вихідних даних; змісту виявлення та оцінки обстановки, порядку проведення розрахунків; прикладів розв'язання типових задач по виявленню та оцінці суспільно-політичної обстановки у визначеному районі (регіоні);

б) здійснюється за допомогою шкали оцінки рівня напруженості.

6. Висновки

З метою вдосконалення норм діючого адміністративного законодавства було обгрунтовано запропоновані такі зміни та доповнення:

1. Пункт 4.2. Наказу Генерального штабу Збройних Сил України № 330 від 11 вересня 2017 “Про затвердження Інструкції з оцінювання суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил) під час виконання ними завдань за призначенням” доповнити пунктом 4.2.1., який передбачає, що “ У разі різких змін чи загострення СПО заступниками командувачів, командирів (начальників) з морально-психологічного забезпечення подаються (доповідаються) висновки з оцінювання СПО в інтересах морально-психологічного забезпечення військ (сил), які залучаються”. Дане доповнення викликано необхідністю врахування морально-психологічного фактору, що безпосередньо впливає на перелік та успішність дій військ (сил).

2. Додаток 7 до “Інструкції з оцінювання суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил) під час виконання ними завдань за призначенням”, затверджений Наказом Генерального штабу Збройних Сил України № 330 від 11 вересня 2017, в частині після таблиці 7.1 – Методика визначення оцінки суспільно-політичної обстановки – доповнити таблицею 7.2 Шкала оцінки рівня напруженості суспільно-політичної обстановки в інтересах морально-психологічного забезпечення. Дане доповнення викликано приведенням у відповідність чинних норм законодавства України.

Вищенаведені зміни в діючому законодавстві нададуть можливість командувачам, командирам (начальникам) під час вироблення замислу, прийняття рішення, планування та виконання військами (силами) завдань за призначенням зберегти “ліміт” часу та поліпшити ефективність/якість виконання завдань.

Література

1. Ягупов, В. В. (2002). Морально-психологічне забезпечення. Київ, 349.
2. Тертичка, В.; Левенець, Ю., Шаповал, Ю. (Ред.) Аналіз політичний. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське видавництво, 26.
3. Осьодло, В. І., Будагьянц, Л. М. (2015). Соціально-політичний контекст війни на Сході. Психологія і суспільство, 3, 12–17.
4. Молдавчук, В. С., Ліпатов, І. І. (2013). Оцінювання та прогнозування суспільно-політичної обстановки для прийняття рішень на спеціальну операцію з припинення заворушень. Честь і закон, 2, 11–18. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2013_2_4
5. Бойовий статут механізованих і танкових військ. Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II. Батальйон, рота (2016). Київ, 208–209. Available at: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/736/view/1614>
6. Большой энциклопедический словарь (1997). Москва: БРЭ, 1456.
7. Про затвердження Інструкції з оцінювання суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил) під час виконання завдань за призначенням (2017). Затв. Наказом начальника Генерального штабу Збройних Сил України № 330. 11.09.2017. Available at: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2018/07/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9D%D0%93%D0%A8_%D0%93%D0%9A-330.pdf
8. Про затвердження настанови з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України (2018). Затв. Наказом начальника Генерального штабу Збройних Сил України № 173. 27.04.2018. Київ: Видання університету.
9. Про Збройні Сили України (2000). Закон України № 2199-XIV 05.10.2000. Відомості Верховної Ради України, 48, 410.
10. Про Національну гвардію України (2014). Закон України № 876-VII. 13.03.2014. Відомості Верховної Ради України, 17, 594.
11. Методика оцінювання противника (2015). Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 148.
12. Говоруха, В. В., Іллюк, О. О. (2002). Морально-психологічне забезпечення службової діяльності Внутрішніх військ МВС України. Харків: Військовий інститут внутрішніх військ МВС України, 283.
13. Ukraine: assessment of the socio-political situation (2020). Available at: <http://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/af0cee5c7a31f2c46747d57befc9a9f4.html>
14. Social Impact Assessment. International Association for Impact Assessment. Available at: <https://www.iaia.org/wiki-details.php?ID=23>

15. Mapping Political Context: Democracy and Assessment (2019). Available at: <https://www.odi.org/publications/5398-mapping-political-context-democracy-and-governance-assessment/>
16. Balakireva, O., Dmytruk, D. (2018). Assessment of the current socio-political situation in the large cities of Ukraine. *Ukrainian Society*, 2018 (3), 130–137. doi: <http://doi.org/10.15407/socium2018.03.130>
17. Галака, О. І., Льяшов, О. А., Онопрієнко, О. Д. (2007). Вплив економічних чинників на виникнення, розвиток і характер воєнних конфліктів майбутнього. *Наука і оборона*, 3, 9–12.
18. Найт, Ф. (1994). Понятие риска и неопределенности. Теория и история экономических и социальных институтов и систем: *THESIS*, 1 (5), 12–28.
19. Wildman, P. (1990). Methodological and social policy issues in social impact assessment. *Environmental Impact Assessment Review*, 10 (1-2), 69–79. doi: [http://doi.org/10.1016/0195-9255\(90\)90007-m](http://doi.org/10.1016/0195-9255(90)90007-m)

Received date 02.02.2021

Accepted date 25.02.2021

Published date 31.03.2021

Васильковський Олександр Тимофійович, старший викладач, підполковник, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001
E-mail: bo.reqmedfond@gmail.com

Орел Оксана Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, полковник, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001
E-mail: kafedra.tulz11@gmail.com

Шаповал Олександр Миколайович, старший викладач, кафедра оперативного та логістичного забезпечення, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001
E-mail: Shan150356@ukr.net